

Zprávy, informace, oznámení

Děkan Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci vypisuje

tříletý prezenční a pětiletý kombinovaný doktorský studijní program

v oborech: algebra, matematická analýza, přibližné a numerické metody, aplikovaná matematika, obecná fyzika a matematická fyzika, fyzika kondenzovaných látek, přístrojová fyzika a metrologie, optika a optoelektronika, biofyzika, organická chemie, analytická chemie, anorganická chemie, fyzikální chemie, botanika, ekologie, zoologie pro absolventy vysokých škol stejného nebo příbuzného zaměření oboru.

Přihlášky je možno podávat do 21. 5. 2000 na níže uvedenou adresu. K přihlášce je nutno přiložit životopis a ověřený opis diplomu. Dále je možno k přihlášce přiložit seznam publikovaných prací a jiné doklady vědecké činnosti a případný doklad o státní jazykové zkoušce.

Přijímací pohovory se budou konat v týdnu od 19. do 23. 6. 2000. Součástí přijímacího pohovoru bude prověření znalosti světového jazyka u uchazečů, kteří nemají odpovídající jazykovou zkoušku.

Adresa pro zaslání přihlášek: Přírodovědecká fakulta UP, odd. vědy, tř. Svobody 26, 771 46 Olomouc.

Formuláře přihlášek je možné si vyzvednout na odd. vědy (u L. Horákové, tel 5222451, kl. 338, fax 5225737), kde budou od 10. 4. 2000 k dispozici také rámcová témata disertačních prací, která budou po tomto datu zveřejněna na internetových stránkách UP (www.upol.cz).

-přf-

Britské dny – rozmanitý výběr

V období mezi 13. 3. a 12. 4. 2000 proběhnou v Olomouci *Britské dny*. Pořádá je Britská rada ve spolupráci s Informačním centrem UP, Art kinem Laputa a Klubem Depo No.8 a přinesou pestrou nabídku programů od grafiky (Galerie Zbrojnice), přes hudbu (Space Riders v klubu Depo No. 8), autorské čtení (skotská spisovatelka Dilys Rose na půdě Britské rady), až po filmové umění (filmový sál VMO postupně nabídne filmy: *Brazílie, Kuchař, zloděj, jeho žena a její milenec, Sloní muž, Pršící kameny*).

První z řady akcí je výstava grafiky mladých britských umělců z oslavované „Goldsmith Generation“. Pod názvem *Multiple Choice* se skrývá rozmanitý výběr, který představují jména jako např. Rachel Whitereadová (v roce 1993 získala Turnerovu cenu a v roce 1997 reprezentovala Velkou Británii na Bienále

umění v Benátkách), Damien Hirst (Turnerova cena z roku 1995), Grenville Davey (Turnerova cena z roku 1992) a dvanáct dalších autorů.

Slavnostní zahájení výstavy, která se koná pod záštitou rektorky UP prof. J. Mačákové, proběhne v pondělí 13. 3. 2000 v 16 hod. v galerii Zbrojnice na Biskupském nám. 1. Výstava potrvá do 10. 4. 2000.

-rh-

Setkání s J. Puchalským a J. Pehem

Katedra politologie a evropských studií FF UP pořádá ve volném cyklu *Problémy české transformace* 20. 3. setkání s J. Puchalským, bývalým generálním ředitelem České televize, a 27. 3. s J. Pehem, bývalým poradcem prezidenta ČR V. Havla.

Obě přednášky začínají vždy v 9.45 hod. v učebně 224 na Katedře politologie a evropských studií FF UP, Křížkovského 12.

-kpe-

Chcete si zalyžovat?

Fakulta tělesné kultury UP – Akademik centrum – Sekce pohybových aktivit nabízí volná místa v autobuse, který vyjíždí do Karlova a zpět (v případě nedostatku sněhu na Praděd).

Kdy: soboty 11., 18. a 25. 3.

Kde: parkoviště Hynaisova, 7.15 hod. (návrat kolem 17 hod.)

Cena: 100,- Kč

Přihlášky: Mgr. H. Vyrubalová, tel. 068 / 563 64 52, 542 30 91.

-ftk-

Volná místa na kolejích

SKM UP nabízí volná místa na kolejích. Zájemci včetně studentů bez nároku na koleje se mohou hlásit u referentek jednotlivých kolejí: Šmeralova kolej – tel. 563 80 26, kolej J. L. Fischera – tel. 563 80 25, kolej E. Rošického – tel. 522 94 02. Informace poskytuje rovněž ubytovací kancelář SKM – tel. 522 60 57.

-skm-

Pozvánka na seminář

Ústav lékařské biofyziky LF UP, Katedra žurnalistiky FF UP a Katedra hudební výchovy PdF UP pořádají ve čtvrtek 16. 3. ve 14 hodin v posluchárně Neurologické kliniky LF UP a FN Olomouc (I. P. Pavlova 13) již 5. seminář *univerzitního Společenství pro studium hlasu a řeči*. V programu vystoupí doc. F. Šram, CSc., doc. J. Pešák, CSc., doc. A. Holibková, CSc., doc. J. Bystroň, CSc., a Mgr. R. Szymiková.

-red-

Profesor Mezník hostem Katedry historie FF UP

Ve středu 15. 3. navštíví naši alma mater na pozvání Katedry historie FF UP prof. J. Mezník, CSc., z Historického ústavu FF Masarykovy univerzity v Brně. V 11.30 hod. bude na této katedře (posluchárna 13) hovořit o historickém samizdatu v období normalizace, odpoledne od 16 hodin si můžeme v učebně U1 (Křížkovského 8) vyslechnout jeho přednášku na téma *Lucemburská Morava*.

-red-

Zeptali jsme se za vás:

Jaká byla příčina výpadku serveru na Právnické a Pedagogické fakultě UP na počátku března?

RNDr. A. Říkovský, Mgr. P. Volák, CVT UP: *K výpadku funkce serverů Právnické fakulty a Pedagogické fakulty UP došlo na přelomu února a března. V případě PdF UP došlo k přeplnění systémového diskového prostoru na serveru v důsledku překročení vyhrazeného prostoru pro elektronickou poštu, a to zejména pro poštu přichází. Ze serveru byla vymazána všechna možná přebytečná data, ale poněvadž nebylo možné zaručit, že se daná situace nebude opakovat bez toho, že by došlo k výraznému omezení diskového prostoru jednotlivých uživatelů, bylo rozhodnuto převést tento server na nový počítač s větším diskovým prostorem i výkonem. Po dobu převodu bylo samozřejmě nutno zamezit přístup na starý server, a proto uživatelé PdF mohli pracovat až po ukončení celého převodu (viz dále), to jest po dvou dnech.*

Vlastní převod spočíval v přesunu velkého množství uživatelských dat a systémových databází stromu NDS naší univerzity. V průběhu této technicky náročné operace, přestože byla prováděna ve večerních a nočních hodinách, kdy je zatížení sítě nejnižší, došlo pravděpodobně k minimálnímu výpadku spojení serveru do sítě. To mělo za následek porušení systémových databází a pro jejich obnovu bylo nutno server dočasně odstranit a následně znovu přidat do NDS stromu univerzity. Vzhledem k faktu, že nový server slouží i pro Právnickou fakultu, nebylo možné zabránit dočasně i jejímu, a to dennímu výpadku. Po obnově již zmíněné databáze, kdy bylo mimo jiné použito zálohovacího systému popisovaného v Žurnálu UP č. 5 (Havárie počítačové sítě Rektorátu a FF UP, str. 1–2), byly obnoveny všechny síťové funkce a služby a byl dokončen převod PdF. Závěrem je nutné podotknout, že došlo k výpadku služeb, nikoliv však ztrátě uživatelských dat.

Výpadky fakultních serverů se vyskytují v posledních měsících poměrně často. Vše souvisí s první velkou havárií serveru RUP a FF UP. Odstranění této havárie si vynutilo další řadu neplánovaných úprav v řízení počítačové sítě. Tyto úpravy měly být původně provedeny v jiném časovém sledu a v době studijního volna.

-red-

Jen několik řádků

Volba školy

Kdo má rozum a peníze, pošle svého potomka studovat vysokou školu do zahraničí, nejlépe do USA nebo Velké Británie. Osvojí si tam dokonale jazyk (protože kampak dnes s češtinou?) a diplom z takové školy mu otevře cestu do světa a do zaměstnání. Tento názor můžeme leckdy zaslechnout v českých rodinách, pravda, v těch dobře situovaných a v těch, které mají v zahraničí příbuzné ochotné pomoci.

Podobně jako v západních zemích i u nás si budou lidé čím dál víc uvědomovat, že není jedno, kde a na které vysoké škole má jejich dítě studovat. Až jim dojde, jak nerovné šance mají absolventi stejného oboru z různých vysokých škol při praktickém uplatnění, budou vyhledávat vysokou školu a obor, jejichž absolventům dávají zaměstnavatelé přednost před absolventy z jiných škol.

Vysoké školy to budou pocíťovat jako konkurenční tlak – soutěž o studenty. Již dnes reagují rozšiřováním nabídky studijních oborů, orientací na potřeby regionu, zvýrazněním svého odborného profilu, přijímáním hostujících profesorů ze zahraničí, zaváděním studijních programů v anglickém jazyce pro cizince, snahou o akreditaci vybraných oborů v zahraničí, o platnost diplomu v zemích mimo ČR, posilování svého renomé a – reklamou.

Protože o čem se nemluví a nepíše, co není soustavně medializováno, to jako by nebylo. Jak se staráme o reklamu naší univerzity a jejích fakult?

M. Hétjmánek

Zprávy, informace, oznámení**Aulu rozeznají šansony**

Ve středu 15. 3. vystoupí v 10 hodin v aule FF UP známí rakouští umělci Gunda Königová a Dieter Kaufmann. Po úspěšných vystoupeních ve vídeňském kabaretu *Fledermaus*, rakouském Ossiachu, v Budapešti, Římě a Paříži budeme mít možnost zhlédnout slavnou manželskou dvojici na půdě naší univerzity. Uslýšíme vlastní texty umělců, jakož i texty rakouských autorů (např. Musila, Artmanna, Turriniho) zhudebněné D. Kaufmannem.

Paní G. Königová je populární rakouská herečka a všestranná umělkyně. Její divadelní

Logopedický seminář

Katedra speciální pedagogiky PdF UP pořádá ve čtvrtek 30. 3. 2000 v 9.30 v budově Pedagogické fakulty na Žižkově náměstí logopedický seminář zaměřený na prezentaci výsledků diplomových prací studentů závěrečných ročníků oborů logopedie a speciální pedagogiky s výběrovou specializací logopedie. Srdečně zveme všechny zájemce.

Bližší informace je možno získat na tel. čísle 563 53 33.

-vik-

Přednáškový večer

Spolek lékařů v Olomouci pořádá dne 15. 3. 2000 na Teoretických ústavě LF UP (Hněvotínská 3) od 16 hodin přednáškový večer Kliniky anesteziologie a resuscitace LF UP a FN Olomouc nazvaný *Laparoskopické operační metody z pohledu anesteziologa*. Koordinátorem večera, v jehož průběhu zazní šest příspěvků, je prim. MUDr. O. Marek.

-red-

Uzávěrka literární soutěže

Pátek 31. března 2000 je poslední termín, do kterého lze ještě odevzdat příspěvek do literární soutěže vypsané rektorem UP pro studenty na začátku minulého semestru. Bližší údaje o podmínkách soutěže lze nalézt na www stránkách UP v rubrice *Aktuality* nebo *Studenti*.

-red-

Nejvíce přihlášek podáno opět na FF UP

Dokončení ze str. 1

UP bylo podáno k 2. 3. celkem 1 889 přihlášek ke studiu (loni 2 351), počet přijímaných studentů je ovšem oproti Právnické fakultě více než dvojnásobný – 420. Na Lékařskou fakultu UP podalo letos k 7. 3. přihlášku 1 724 uchazečů o studium (loni 1 660), do prvního ročníku jich může podle sdělení studijního oddělení LF UP nastoupit pouhých 290. Ke studiu na Fakultě tělesné kultury UP se do 7. 3. letošního roku přihlásilo 1 190 zájemců (loni 1 312), přijato ke studiu může být jen 230 z nich. Na posledním místě v počtu podaných přihlášek ke studiu ve školním roce 2000/2001 je Cyrilometodějská teologická fakulta UP, na níž projevil zájem studovat 192 uchazečů (loni 275). Do řad studentů CMTF UP může být letos přijato až 165 nováčků. Přesto zájem o studium na této fakultě UP poklesl oproti loňsku o zhruba jednu třetinu, což je především důsledek menšího zájmu o denní studium.

-raf-

kariéra je spjata s proslulými rakouskými divadly – *Theater an der Wien*, *Wiener Volkstheater*, *Stadtheater Klagenfurt*, *Studiobühne Villach* apod. Od roku 1982 se na veřejnosti prezentuje i jako výtvarná umělkyně. Svou duší je spjata s *KaK Experimentalsstudio*, které založil v roce 1975 D. Kaufmann. Tento hudebně divadelní soubor hostoval téměř ve všech evropských zemích a Severní Americe a účastnil se věhlasných festivalů. S *KaK Experimentalsstudio* jsou spjata jména známých hudebních skladatelů jako R. Haubenstock-Ramati, A. Logosthetis, G. von Einem a L. Alcalay. Od roku 1981 vychází časopis této experimentální scény *Klatsch*, jehož vydavatelem je sám její zakladatel.

D. Kaufmann je známý rakouský hudební skladatel. Mnoho jeho děl bylo oceněno renomovanými hudebními cenami (*Förderungspreis der Stadt Wien*, *Förderungspreis des Landes Kärnten*, *Preis des Steirischen Herbstes*, *Ernst Krenek Preis*).

Krásný umělecký zážitek si z pořadu šansonů můžete odnést díky Rakouskému kulturnímu institutu, který tuto akci sponzoruje.

PhDr. M. Keprťová, CSc.,
FF UP

V pátek 3. 3. navštívil olomouckou univerzitu první náměstek ministra školství, mládeže a tělovýchovy PaedDr. J. Soural, CSc. (na snímku). Jak pro *Žurnál UP* uvedl, pracovní náplní jeho prvního osobního setkání s prof. J. Mačákovou ve funkci rektorky UP bylo projednání Dlouhodobého záměru UP, zejména pak investiční aspekty a časový horizont výstavby Přírodovědecké fakulty UP.

-mav-
Foto -tj-**Stručně**

Spolu s dalšími představiteli českých vysokých škol se prof. J. Mačáková, CSc., rektorka UP, zúčastnila setkání s ministryní zahraničních věcí USA M. Albrightovou, které se uskutečnilo 6. 3. na Právnické fakultě MU v Brně. O den později byla přítomna také slavnostnímu shromáždění na Pražském hradě k výročí 150. narození T. G. Masaryka.

* * *

V úterý 7. 3. proběhla na FF UP přednáška zahraničního bohemisty Dr. M. Giger a z Curyšské univerzity, kterou uspořádala olomoucká pobočka Jazykovědného sdružení.

* * *

K výstavě *Od gotiky k renesanci* přednášel 9. 3. v sále Centra Aletti R. Chadraba na téma *Ikonografie – šternberský reliéf „Zkouška ohněm“*.

* * *

Katedra spirituality, mezináboženského dialogu a studií křesťanského východu uspořádala 10. 3. v aule Centra Aletti přednášku O. Mádra na téma *Teologické texty jako služba české teologii*.

* * *

První zasedání nové **Vědecké rady UP**, které je plánováno na pondělí 13. 3., bude mít na programu projednání návrhů na jmenování profesorem, na vytvoření výzkumných center UP a na udělení čestných doktorátů UP.

* * *

Hlavním bodem programu zasedání **Akademického senátu UP**, který se seje ve středu 15. 3., bude projednání a případné schválení metodiky dělení státní dotace.

* * *

Na svém prvním zasedání se ve čtvrtek 16. 3. seje nové **Kolegium rektorky UP**, aby projednalo harmonogram akademického roku 2000/2001, otázky přijímacího řízení a stav příprav letošního ročníku festivalu Academia film Olomouc.

-red-

Sochařské kresby a fotografie

Pod tímto názvem probíhá ve foyer Slezského divadla v Opavě výstava ak. malíře a sochaře prof. Z. Příkryla. Výstava potrvá do konce března.

-red-

Poznámka**Bez publikací a citovanosti to nejde**

Až jde hlava kolem z těch změn: grantové projekty neorientovaného výzkumu a vývoje vycházející „zřola“, projekty orientovaného výzkumu a vývoje, výzkumné záměry pro dlouhodobou činnost a národní výzkumná centra (NVC). Změny vznikly z nutnosti přizpůsobit strukturu a organizaci českého V a V zemím Evropské unie. Začaly změnou samé terminologie místo dřívějšího „věda, výzkum, bádání“ najednou „výzkum a vývoj“ stejně jako v západních zemích.

Změny mají zvýšit efektivnost výzkumu a vývoje v ČR a odstranit nedostatky. K nim patří především nižší výkonnost výzkumu, hodnocená počtem publikací a citací v renomovaných časopisech a počtem patentů, bariéry spolupráce mezi institucemi a výrazně vyšší věkový průměr pracovníků.

Nedostatky mají odstranit centra špičkového výzkumu (NVC), jejichž přípravu řídí MSMT ČR. Navrhovatel centra (u nás univerzita) však musí

splnit mnoho náročných a závazných požadavků. Jisté je, že vysoká škola, která nemá pracoviště s prokazatelným mezinárodním renomé ve výzkumu a vývoji a se zkušeností z přímé kooperace se zahraničními pracovišti na tomto poli, nemá prakticky šanci (viz <http://www.msmt.cz>). Není pochyb, že zaváděnými změnami se ještě více prohloubí diferenciaci českých vysokých škol a zvýrazní se jejich profil. Obojí je pokládáno za žádoucí.

Na UP je několik pracovišť, která jsou v mezinárodní síti výzkumu a vývoje již řadu let etablována a vyhovují požadavkům na kandidáta NVC. Čtenáři *Žurnálu UP* se o nich dozvěděli v rubrice *Z vědeckých pracovišť UP*. Vedení univerzity jistě nebude chybět vůle návrh projektu NVC od svých fakult přijmout, doporučit jej ministerstvu a poté i realizovat. Vždyť tu jde o prestiž univerzity v oblasti nejvyšší ceněné, o její postavení národní a mezinárodní.

Prof. M. Hejtmánek

Události

O transplantaci plic v ČR

Do posledního místa obsazená velká posluchárna Teoretických ústavů LF UP očekávala 1. 3. prof. P. Pafka, DrSc. (na snímku), a jeho spolupracovníky z Transplantačního centra III. chirurgické kliniky FN Praha – Motol na přednáškovém večeru olomouckého Spolku lékařů. Jeho předseda prof. I. Krč hosty představil a předal slovo koordinátoru večera prof. V. Kolkovi (Klinika TRN LF UP a FNO), který promluvil o indikacích k transplantaci plic na zdejší klinice. Doc. J. Schützner z týmu prof. Pafka pojednal o problematice odběru plic a jejich přípravě k transplantaci. Poté prezentoval prof. Pafka metody a výsledky implantací plic provedených na pražském pracovišti. Večer uzavřela kazuistika MUDr. H. Fojtů a obsáhla diskuse.

Studenti o gotice a renesanci

V úterý 29. 2. byla v Muzeu umění uzavřena olomoucká část nebývalé úspěšné výstavy *Od gotiky k renesanci – Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400–1550*. Není bez zajímavosti, že více než polovinu šedesátiletého autorského kolektivu výstavy a jejího obsáhlého katalogu tvořili pedagogové nebo někdejší absolventi Univerzity Palackého, a z nich dokonce plně dvě desítky v minulosti prošly Katedrou dějin umění Filozofické fakulty UP nebo na ní v současné době působí. O den později, ve středu 1. 3., se na půdě této katedry uskutečnila studentská vědecká konference, inspirovaná právě skončenou výstavou. Dlouhodobý projekt tak byl symbolicky završen pokusem o otevření a definování nových badatelských otázek zástupci nejmladší generace oboru.

Tematika studentských prací, vzniklých ve smyslu pod vedením doc. I. Hlobila, CSc., zasáhla řadu různorodých okruhů. Významného zastoupení se dostalo zejména oblastí pozdně gotické a renesanční architektury a její malířské a sochařské výzdoby, další příspěvky byly věnovány i památkám epigrafickým a dokladům uměleckého řemesla, kritické reflexe se dostalo i výsledkům restaurátorských zásahů, provedených na exponátech výstavy.

Předsednictvo konference, složené z pedagogů katedry, nejvíce zaujaly práce P. Finflorové, M. Horáčka, Mgr. F. Chupíka, R. Martinka a D. Vody (bez stanovení pořadí), které byly doporučeny k prezentaci na připravovaném odborném sympoziu olomouckého Muzea umění. Resumé všech přednesených příspěvků bude publikováno ve sborníku *Historia artium III* v řadě univerzitních Akt.

-mp-
Foto -tj-

Čtenáře Žurnálu UP bude zajímat, že první transplantace plic byla provedena již v roce 1963 u pacienta s rakovinou plic, který po 18 dnech zemřel na přidruženou chorobu. Až po 20 letech, když byly objeveny a do medicíny zavedeny chemické látky snižující imunitu, si chirurgové troufli v transplantaci plic pokračovat. V Torontu byla v roce 1983 provedena první úspěšná transplantace plic na světě. Dnes pracuje ve světě devadesát center transplantace plic. Až dosud se transplantaci plic podrobilo 8000 pacientů. V České republice byla provedena první transplantace plic v roce 1997, dodnes jich v motolské klinice provedli 23. Podle prof. Pafka není transplantace plic náročným chirurgickým výkonem, vysoce náročná je však organizace týmové práce, na níž se podílí až třicet pracovníků. Čekací doba na tento zákrok je ve světě 250 dní, průměrná doba přežití je jeden až dva roky, pět let přežívá 45 % lidí. Ve světě se provádějí také retransplantace – jedné pacientce byly vyměněny plíce třikrát. Ve Vídni se platí za zařazení pacienta do transplantačního programu 1 mil. šilinků (2,5 mil. Kč), u nás stojí transplantace plic pojišťovnu 400 tis. Kč.

Prof. Pafka zmínil rovněž etické aspekty zákroku a vylíčil stav čekatelů: dusí se, žijí s hadičkou přivádějící kyslík, upoutání v bytě bez možnosti vyjít ven a myslí na smrt nebo transplantaci, která jim v indikovaných případech nabízí naději na několik let normálního života. Člověk tu pochopí rozdíl mezi hodnotou délky života a jeho kvality, kterou musí vážít lékař společně se svým pacientem.

-mh-
Foto R. Važanský

Naši patologové na sympoziu v Bonnu

Již tradičně koncem února pořádala německá divize *International Academy of Pathology* sympozium v Bonnu. Spíše však než klasické sympozium, kde se předvádějí nejnovější výsledky vědeckých prací, má toto zasedání charakter doškolení. Prezentují se nejnovější poznatky klasifikací chorob a jejich diagnostika. Není tedy divu, že o zasedání je obrovský zájem ze strany německých patologů, kterých se pravidelně zúčastňuje více než sedm set. Němečtí patologové však nezapomínají pozvat ani kolegy z bývalých východoevropských zemí, a tak jsme měli možnost zúčastnit se také. Je to jedna z mála příležitostí, kdy se mohou patologové ze soukromých laboratoří a nemocničních oddělení setkat a velmi rychle – během tří dnů – načerpat nejnovější poznatky. Tuto možnost vrchovatě využívají. Přednáškové sály jsou plné, a to do pozdního odpoledne či večera. To by jistě bylo pro mnohé těžko zvládnutelné, kdyby se sympozium neodehrávalo od pátku do neděle,

Nizozemští hosté na Filozofické fakultě UP

Ve středu 1. 3. přivítal děkan FF UP doc. V. Řehan ve své pracovně vzácné hosty – delegaci z nizozemského Veenendaalu, který je již několik let partnerským městem Olomouce. Osmičlennou delegací v čele s veenendaalským starostou J. Sprosem (na snímku vlevo) doprovázel Drs. W. Engelbrecht, vedoucí Sekce nederlandistiky Katedry germanistiky a nederlandistiky FF UP. Práci Drs. Engelbrechta, který buduje olomouckou nederlandistiku nejen jako obor lingvistický, ale i jako obor zaměřený prakticky na komerční vztahy, doc. Řehan vysoce vyzdvihl. *Nemáte lepších vyslanců, řekl starostovi J. Sprosovi, velmi si ho vážím.*

Děkan FF UP také ocenil vstřícnost řady nizozemských institucí, jež přispívají k tomu, že úroveň studia nederlandistiky se v Olomouci prudce zvyšuje. *Češi i Nizozemci jsou malé národy obklopené národy mnohem početnějšími, o to více si cením naší spolupráce,* uvedl dále doc. Řehan.

Starosta Veenendaalu, který sám vystudoval nederlandistiku na univerzitě v Amsterdamu, se zajímal o spolupráci FF UP s univerzitami v Nizozemí i o motivaci našich mladých lidí ke studiu nizozemštiny. Drs. Engelbrechtovi předal J. Spros jako dárek několik knih pro nově budovanou knihovnu Sekce nederlandistiky, doc. Řehan na oplátku věnoval nizozemským hostům publikace o naší alma mater a knihu o Olomouci. Poté si zahraniční návštěvníci prohlédli učebnu Sekce nederlandistiky, její knihovnu i Ústřední knihovnu UP ve Zbrojnici a setkali se rovněž se studenty 2. ročníku nizozemské filologie.

-raf-
Foto -tj-

tedy převážně během víkendu. Kurzy si musí účastníci platit, a tak se co nejvíce snaží, aby se jim vynaložené peníze vrátily „přetaveny“ do nových medicínských poznatků. Je to také příležitost, aby se známí či přátelé o přestávce pozdravili, ale jen tak napůl úst s hrnkem kávy v ruce. Za chvíli zazní zvonec a ten, kdo kávu či jiné důležité věci nestihl, čeká další dvě hodiny v přednáškovém sále. Nikdo však nereptá, všichni jsou velmi disciplinovaní. Bylo nás několik z naší republiky – z Olomouce dva účastníci, kteří měli možnost být při tom. Kromě starší generace patologů se objevili v naší delegaci i mladší kolegyně a kolegové. Několik těch skutečně mladých má pobyt (kromě cestovného) v Německu zdarma a nám starším se zdá, že tato velkorysost není někdy dostatečně oceňována a využívána. K dokonalému úspěchu tentokrát přispělo i počasí. Dva dny bylo velice hezké, což je v Bonnu v tuto dobu poměrně vzácný jev.

Prof. J. Mačák, CSc.,
LF UP

Z vědeckých pracovišť UP**Výzkum československého exilu**

Již několik let působí při Filozofické fakultě UP **Centrum pro československá exilová studia**, jehož ředitelem je prof. Miloš Trapl, CSc., z Katedry historie FF UP, kde pracuje také jako vedoucí jejího Kabinetu regionálních dějin, jme požádali o rozhovor:

Jaká je historie vzniku Centra pro československá exilová studia a jeho poslání?

Nápad na založení centra exilových studií se zrodil v hlavách studentů Katedry humanitních věd a evropských studií FF UP (tak se dříve nazývala Katedra politologie a evropských studií FF UP) a studentů Katedry historie FF UP, kteří pobývali na stáži v USA a seznámili se zde s některými činiteli československého exilu. Od myšlenky k její realizaci nebylo daleko, a tak se naše dvě katedry spojily a 11. 5. 1993 bylo Centrum pro studium československé exilové politiky po roce 1948 (dnes Centrum pro československá exilová studia) v budově FF UP na Křížkovského 12 slavnostně otevřeno tehdejšími rektorem prof. J. Jařábem. Toto slavnostní aktu se zúčastnila také řada zahraničních hostů, z nichž nejvýznamnějším byl poslední předseda Rady svobodného Československa prof. M. Povolný, dnes předseda Rady vzájemnosti Čechů a Slováků. Hlavním úkolem centra bylo vybudovat archiv pro exilové prameny české a slovenské provenience, který by sloužil studijním účelům.

Jaké je personální obsazení centra?

Centrum samostatného pracovníka nemá. Pracují pro něj především členové Katedry historie FF UP a Katedry politologie a evropských studií FF UP: doc. M. Kouřil, který je vedoucím archivu centra, doc. V. Fiala, CSc., PhDr. Z. Aulehla, doc. I. Barteček, CSc., PhDr. J. Burešová, CSc., PhDr. K. Konečný, CSc., PhDr. K. Podolský a PhDr. A. Skoupý, CSc. Pomáhají také studenti a v současné době i Mgr. M. Motýka, který je v centru na civilní vojenské službě. Naše centrum spravuje několik desítek fondů, z nichž nejcennější je fond Rady svobodného Československa, proního zahraničního orgánu našich exulantů, který nám daroval právě prof. Povolný a který zahrnuje období let 1949–1983.

Se kterými domácími a zahraničními institucemi spolupracujete?

V České republice je to především Ústav pro soudobé dějiny AV ČR (bývalý ředitel doc. V. Prečan, současný ředitel dr. O. Tůma, dr. J. Pernes, dr. J. Kocián, dr. V. Čelko aj.), Ústav historie a muzeologie Slezské univerzity v Opavě, Katedra historie FF Ostravské univerzity a Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR, zejména jeho pracovník dr. S. Brouček, který již léta vydává sborník *Češi v cizině*, zabývající se problematikou našich exulantů a krajanů.

Tah na titul podvodem

Stalo se (na UK v Praze), že u jednoho habilitačního řízení ověřili seznam publikovaných prací uchazeče o titul docenta s tímto výsledkem:

Z celkového počtu 42 ověřovaných bibliografických údajů odpovídá realitě pouhých 6 ... V oddíle Monografie jsou nesprávně zařazeny tituly ... nejde o samostatné publikace, nýbrž o populární průběžně stránkovanou četbu na pokračování v regionálním jihlavském tisku ... Ani jediný z titulů neobdržel ISBN, takže autor se jednoznačně dopustil podvodu ... Některé uváděné studie v udávaných časopisech nebyly publikovány, jiné časopisy v uvedených letech vůbec nevycházely... (LN, 21. 12. 1999, s. 10)

Z události je zřejmé, jaké riziko v sobě skrývá důvěra v korektnost seznamu publikací pro děkana, předsedu habilitační komise, členy vědecké rady i oponenty. Kdo tyto seznamy vlastně porovnává se skutečností?

-mh-

Z institucí zahraničních jmenujme Collegium Carolinum v Mnichově, Gesellschaft für Exilforschung (pro tuto společnost jsem nedávno napsal německou stať o české emigraci v letech 1938, 1939, 1948 a 1968), Institut für Ost- und Südosteuropa ve Vídni, Institut historie na Univerzitě M. Skłodowské-Curie v Lublinu, Historický ústav SAV v Bratislavě aj. Z krajanových institucí je to Rada vzájemnosti Čechů a Slováků, Svaz Čechů a Slováků ve Švýcarsku a mnoho dalších. Vedle toho spolupracujeme s řadou jednotlivců v USA, Kanadě, Latinské Americe, Velké Británii, Rakousku, Nizozemí, Švédsku aj.

Kde prezentujete výsledky vašeho výzkumu?

Za dobu existence Centra jsme vydali asi deset publikací (mj. o exilové politice po roce 1948 – Z. Jirásek, M. Trapl; o exilových časopisech – M. Příběh; o exilu v Latinské Americe – I. Barteček; paměti P. Zenkla – editor M. Kouřil aj.) K tisku je připraveno několik dalších prací (o exilovém novináři J. Jostenovi – V. Fiala; o dějinách švýcarského krajanového hnutí v exilu – M. Trapl, M. Kouřil, A. Skoupý). Vyšlo rovněž několik čísel našeho Zpravodaje Centra pro československá exilová studia, v tisku je řada časopiseckých příspěvků.

Vystoupili jsme také na řadě konferencí, které organizovala Společnost pro vědy a umění, v současné době nejvýznamnější krajanová instituce. S kolegy Kouřilem, Skoupým a Bartečkem jsme se v rámci Týdne zahraničních Čechů zúčastnili konference pořádané v roce 1998 v Praze. Naše referáty z této konference vyjdou zanedlouho v samostatném sborníku.

Daří se vám pro činnost centra získávat grantovou podporu?

V letech 1995–1997 jsem byl nositelem grantu Grantové agentury ČR pro výzkum tématu „Československá exilová politika po r. 1948“. V letech 1996–1997 jsme získali grant Ministerstva zahraničních věcí ČR pro dokumentaci krajanových komunit v zahraničí, především ve Švýcarsku, Francii, Rakousku, Německu, Velké Británii a Švédsku. Pro období 1999–2001 je doc. M. Kouřil spolureditel grantu GA ČR doc. V. Prečana „Historie československého exilu v letech 1948–1960“. Z Katedry historie FF UP na grantu spolupracují vedle mne doc. I. Barteček, CSc., PhDr. J. Burešová, CSc., PhDr. A. Skoupý, CSc., PhDr. K. Konečný, CSc., a PhDr. K. Podolský.

-raf-

Dokončení v příštím čísle

Téma: grantová úspěšnost na UP**Granty Katedry filozofie CMTF UP (II)**

2. Texty k dějinám středověkého myšlení (grantový projekt GAČR 1997–1999 a jeho pokračování v letech 2000–2002, hlavní řešitel L. Karfíková, Katedra filozofie CMTF UP).

Projekt byl řešen na pracovištích CMTF UP a Ústavu pro klasická studia AV ČR v Praze. Jeho cílem bylo vytvořit mezioborový tým zabývající se jednak přípravou edic středověkých latinských textů spjatých s českými zeměmi, jednak zpřístupněním a interpretací důležitých děl evropského středověkého myšlení. Během tří let práce vyšlo nebo bylo připraveno k vydání celkem osm titulů přinášejících v dvojazyčné verzi důležitá díla středověkého myšlení a středověké kultury a jedna odborná monografie.

Dosavadní vydané tituly tvoří začátek dvou řad v nakladatelství Oikúmené: V řadě *Fontes Latini Bohemorum* (FLB) vyšly nebo se připravují tituly Stanislav ze Žnojma, *De gracia et peccato* (1997); *Frater Colda ordinis praedicatorum, Tractatus mystici – Mystické traktáty* (1997); *Křištan z Prachatic, Algorismus prosaycus – Základy aritmetiky* (1999); *Křištan z Prachatic, Collecta de sanguinis minucione – O pouštění krve* (1999); *Adam Rosacius, Oratio panegyrica de Boemiae reviscentia – Oslavná řeč o znovuožítí Čech* (v tisku). Jde o kritické prvoedice bohemikálních latinských textů, provázené obvykle českým překladem, úvodem a výkladovými poznámkami. V řadě *Knihovna středověké tradice* (KST) vyšly nebo se připravují tituly Hugo ze Sv. Viktora, *O třech dnech* (1997); *Isidor ze Sevilly, Etymologie I–III* (v tisku), *IX* (1998); *Thierry ze Chartres, O stvoření světa* (v tisku). Jde o důležitá díla středověkého myšlení v dvojazyčné verzi s úvodní studií a výkladovými poznámkami. Plodem interpretační práce je monografie věnovaná myšlení patristického autora Rehoře z Nyssy: *L. Karfíková, Rehoř z Nyssy – Boží a lidská nekonečnost* (v tisku, rovněž v nakl. Oikúmené).

Na léta 2000–2002 řešitelský kolektiv získal nový grant GAČR *Texty k dějinám středověkého myšlení II* a hodlá v práci pokračovat.

Rada *Fontes Latini Bohemorum* po předchozích titulech z oblasti teologické a přírodověd-

né odborné prózy a po ukázce humanistické rétoriky přinese pozoruhodný text z oblasti středověké homiletiky, *Quadragesimale admontské* (rukopis Národní knihovny v Praze XX B 5). Je to sbírka postních kázání neznámého autora 14. století, pravděpodobně mnicha, patřícího k okruhu Konráda Waldhausera. Jeho kázání, plná humorných exempel, nás uvádějí do Prahy Karla IV. a plasticky představují stav tehdejší společnosti a církve. Dobovou atmosféru zachycuje i jazyk textu, v němž se latina mísí s češtinou. Kolektiv editorek pracujících pod vedením Z. Silagiové na *Slovníku středověké latiny* je zárukou kompetentní přípravy tohoto náročného publikačního záměru.

Rada *Knihovna středověké tradice* bude pokračovat vydáváním dalších knih *Etymologií* Isidora ze Sevilly (zemř. 636), základní encyklopedie středověkého vědění. Po zpřístupnění knih o svobodných uměních (I–III) a jazyce (IX) jsou nyní plánovány knihy věnované některým tématům přírodovědným: kameny, kovy, horniny (XVI), zvířata (XII) a rovněž terminologický slovníček odborných výrazů (X).

K tematice svobodných umění se řada hodlá vrátit rozsáhlým pojednáním A. M. S. Boethia (zemř. 524) o hudbě *De institutione musica*, které bylo základem tohoto oboru pro celou středověkou i pozdější evropskou kulturu.

Svatoviktorská škola dvanáctého století byla vedle školy v Chartres v řadě KST již představena. Vedle Hugona patří k jejím hlavním postavám také Richard ze Sv. Viktora (zemř. 1173), autor mnoha exegetických, systematickoteologických a mystických pojednání, jeden z nejslavnějších představitelů křesťanské spirituální teologie v jejich dějinách, který však není českým čtenářům zatím vůbec znám. Drobný spis *De verbo incarnato* (*O vtěleném slově*) je dobrým úvodem do jeho díla i zajímavou ukázkou spirituality dvanáctého století jako celku.

Řešitelé věří, že obě řady pomohou učinit středověk pro českého čtenáře méně „temným“, a jsou otevření dalším projektům i zájmu nových spolupracovníků.

-kal-

Univerzitní pracoviště informují

Chceme-li do EU, musíme brát vážněji program rozvojové pomoci

Dokončení z minulého čísla

První část rozhovoru s ředitelem Centra interdisciplinárních studií UP RNDr. P. Nováčkem, CSc., o současných i budoucích aktivitách tohoto celouniverzitního pracoviště jsme přinesli v minulém čísle Žurnálu UP; dnes publikujeme jeho dokončení:

Několikrát jste se zmínil o udržitelném rozvoji, což je jistě termín pro mnoho lidí poměrně neznámý. Můžete jej čtenářům Žurnálu UP vysvětlit?

Máte pravdu, o udržitelném rozvoji zatím slyšelo pouhých 6–8 % české populace. V roce 1972 I. Gandhiová na konferenci o životním prostředí ve Stockholmu řekla, že naším největším znečištěním je chudoba. Tím chci říci, že péče o životní prostředí je spojena s rozvojem. V roce 1987 pak tato myšlenka dostala konkrétnější podobu ve zprávě OSN „Naše společná budoucnost“. Nejbližší je mi však definice bývalého federálního ministra životního prostředí J. Vavrouška, který definoval udržitelný rozvoj (sustainable development) jako „rozvoj, který usiluje o ideály humanismu a harmonie vztahů mezi člověkem a přírodou. Je to způsob života, který hledá rovnováhu mezi svobodami a právy každého jedince a jeho odpovědností vůči jiným lidem a přírodě jako celku, a to včetně odpovědnosti vůči budoucím generacím“. Jde vlastně o pokus dát do souladu ekonomii – jako nauku o hospodaření lidské společnosti – s ekologií jako naukou o hospo-

daření přírody. Od té doby se také velmi rychle rozvíjí např. tzv. environmentální ekonomie, která se snaží zakomponovat do ekonomických kalkulací skutečnosti, které dříve ohodnocovány vůbec nebyly, např. znečištění životního prostředí nebo vyčerpání neobnovitelných zdrojů. Problematice udržitelného rozvoje se věnují v knize „Strategie udržitelného rozvoje“ (Praha 1996), na níž se autorsky podílelo téměř třicet odborníků z různých oblastí, a také ve své nové knize „Křížovatky budoucnosti – Směřování k udržitelnému rozvoji a globálnímu řízení“ (Praha 1999).

Zmínil jste se o grantové podpoře OSN pro vámi organizovanou Letní školu rozvojové pomoci a spolupráce – připravujete již její letošní ročník?

Letní škola rozvojové pomoci a spolupráce je součástí širšího projektu podpory českého programu rozvojové pomoci. Na pomoc rozvojovým státům vyčlenila ČR v roce 1995 ze státního rozpočtu 350 milionů korun (tj. 0,02 % hrubého domácího produktu), což jsou ale stejné z velké části naše povinné příspěvky do fondů OSN. V dalších letech měla tato pomoc narůstat, ale bohužel byla díky Klausovým „balíčkům“ zmrazena na uvedené částce. Ovšem i takové země jako Portugalsko poskytují na fond rozvojové pomoci desetkrát více finančních prostředků než naše republika (vyjádřeno v % hrubého domácího produktu), Holandsko či skandi-

návské státy téměř padesátkrát více. Pokud tedy chceme směřovat do EU, budeme nuceni v brzké době tento program brát vážněji.

Pokud jde o letošní, již třetí ročník Letní školy rozvojové pomoci a spolupráce, bude probíhat v Olomouci od 26. 8. do 1. 9. 2000, přednášet budou již tradičně odborníci, kteří dlouhou dobu působili v rozvojových zemích nebo se této problematice léta věnují. Je dost možné, že třetí ročník letní školy bude zároveň ročníkem posledním, protože letos končí grantová podpora OSN a zatím nevíme, zda se nám podaří financovat školu z místních zdrojů. Naši ambice právě na základě těchto tří ročníků Letní školy rozvojové pomoci a spolupráce a na základě toho, že v ČR bude kladem stále větší důraz na program rozvojové pomoci, je pokusit se v blízké budoucnosti otevřít na naší univerzitě studijní program „mezinárodní rozvojová studia“ (International Development Studies).

Co připravujete kromě zmiňované letní školy v nejbližší době?

Na konec dubna (25. – 28. 4.) letošního roku připravujeme česko-slovenskou konferenci „Směřování k udržitelnému rozvoji“, která bude navazovat na dvě předchozí konference z let 1993 a 1997 a již se zúčastní cca 150 odborníků. Svou účast na konferenci již přislíbil i M. Kužvart, ministr životního prostředí, který ji také slavnostně zahájí.

Za rozhovor poděkovala

R. Fífková

Diskuse, názory, ohlasy

Chvála učitelství

V posledních letech dochází ke značnému zvýšení prestiže vědeckého bádání či výzkumu na vysokých školách. Snaha vyrovnat se Akademii věd, položka tvůrčího výkonu ve finančních prostředcích přidělovaných vysoké škole či jejím fakultám, publikační požadavky k dosažení vědeckého či akademického titulu, zostrující se soutěž v přidělování grantových prostředků, rozšiřující se postgraduální či doktorské studium – to vše mohlo vést – a také vedlo a vede – na některých fakultách k preferování vědeckého bádání za relativního poklesu zájmu o jiné složky činnosti fakult včetně organizace a praktické realizace pregraduálního studia.

Razí se názor, že dobrý vysokoškolský učitel musí být kvalitním vědcem, tím že se liší od učitele středoškolského. Domnívám se, že obě části tohoto názoru jsou přinejmenším nepřesné. Není pravda, že dobrý vysokoškolský učitel je dobrý proto, že provádí výzkum, stejně tak je znevažující názor, že středoškolský učitel nikdy nic nezkoumá. Úspěšný vysokoškolský vědec je v dnešní době mnohdy tak zaneprázdněn bádáním a s ním spojenou další činností (např. psaním grantových projektů, oponenturami výzkumu jiných prací v různých komisích), že nemá mnoho času k přemýšlení o zlepšení pregraduálního výuky. Do jisté míry z osobního zájmu rád spolupracuje s rovnocennějšími partnery – postgraduálními studenty, ti se mohou stát jeho spolupracovníky a pomáhat mu v realizaci projektů. Horší je to už se vztahem ke studentům magisterského studia a potenciálně ještě horší se vztahem k bakalářům, kteří se stávají pouhými objekty vzdělávání. O některých vysokoškolských učitelích se tvrdí, že zkoumají jen a jen proto, poněvadž se to u nich předpokládá a vyžaduje. Mnohem méně lze slyšet, že leckterý vysokoškolský badatel považuje nao-

pak výuku za nutné zlo, za vyrušení z koncentrace nad řešením výzkumných problémů.

Vím, že akademický postup závisí na vědecké činnosti. Excelentní učitel na lékařské fakultě (nikoliv brilantní rétor, ale učitel, který přemýšlí, co a jak studenti učít) nemá šanci stát se docentem či profesorem, pokud se nemůže vykázat výzkumem. Příznačné je, že při vstupních kritériích pro habilitační a profesorská řízení se podrobně dotazujeme na počty publikací a přednášek, v jakých časopisech či na jakých fórech, na úspěšnost grantových projektů atd. Na druhé straně nám stačí údaj o délce pedagogické praxe a o její kvalitě se vůbec nezajímáme.

To všechno se uplatňuje nejen u nás a na „research universities“, stejné předpoklady pro akademický postup platí i na lékařských fakultách, které jako celek prosluly především způsobem výuky, i tam se kandidáti na profesuru musí vykázat úspěchy ve výzkumu. Pacientům však bude lhostejné, u kterých vědeckých kapacit jejich lékař studoval, podstatně důležitější pro ně bude, co se během studia naučil. Devadesát procent absolventů lékařských fakult se bude zabývat praktickou medicínou a pacienti u nich ocení diagnostickou úroveň a orientaci v možnostech terapie, manúální zručnost, komunikační schopnosti. Případná vědecká činnost těchto lékařů bude pro pacienty valnou většinou irelevantní. Rovněž si troufám tvrdit, že na profesní kariéru absolventů naší fakulty budou mít vliv jiné kvality učitelů než počty publikací v impaktovaných časopisech.

Snad mi bude rozuměno – předchozí řádky nejsou míněny jako znevažování vědecké práce, je nesporné, že vědecké úspěchy dělají dobrou pověst fakulty. Vím, jak bolí zjištění, že jsme podle určitých hledisek hodnoceni tvůrčího výkonu mezi českými lékařskými fakultami na posledním místě a rád bych sám přispěl k tomu, aby se tato nepříznivá situace změnila. Chtěl jsem však zdůraznit, že vedle

vědeckých úspěchů by se mělo dostat uznání, a to i na stránkách Žurnálu UP, přemýšlivému a dobrému učitelství (když už nemá šanci, že svým širším kolektivům přispěje k vysokoškolské kariéře).

Prof. J. Dušek, CSc.,
LF UP

Proč je univerzita uzavřená?

Určitě každá olomoucká komunální reprezentace a určitě každé univerzitní vedení proklamovalo nutnost úzké spolupráce města s univerzitou. A žádné olomoucké komunální reprezentaci a žádnému vedení UP (dovolují si tvrdit) se nepodařilo tuto jistě nanejvýš chvályhodnou proklamaci naplnit konkrétním obsahem a reálnými výsledky. Naopak – město i univerzita v uplynulých deseti letech přesvědčivě dokazovaly, že se klidně jedno (jedna) bez druhé (druhého) obejdou.

Jednou z mnoha příčin tohoto nedobrého stavu je přílišná uzavřenost a izolovanost naší alma mater od okolního světa, kterou ve svých prvních veřejných vystoupeních konstatovala i nová rektorka UP prof. J. Mačáková, CSc. Domnívám se že tato uzavřenost naší univerzity má hluboké historické kořeny spočívající ve vývoji Univerzity Palackého od konce šedesátých let.

Univerzité v tomto ohledu schází především tzv. *opinion leaders*, nezávislé osobnosti, jejichž přírozená a všestranně uznávaná společenská vliv a váha vyplývají z jejich vysokého kreditu odborného a morálního. Na tuto skutečnost ostatně také nepřimmo upozornil ředitel olomouckého Muzea umění doc. P. Zatloukal při polemice o podobě Horního náměstí v regionální příloze MF Dnes. Jenže kde takové osobnosti vzít? Univerzitní generace šedesátých let, pokud ji komunističtí mocipá-

MEZI NÁMI VZDĚLANCI

Stála-li na nejvyšší příčce hierarchického žebříčku starých univerzit Jeho Magnificence rektor, pak místo na příčce nejspodnější zaujímal univerzitní

PEDELE,

pedellus, jinak také bedellus, bidellus, cursor, servitus či minister universitatis. Tato synonyma poněkud osvětlují pedelovy povinnosti – byl to univerzitní zřízenec. Výraz bedellus se používal i mimo univerzitní prostředí, býval tak nazýván soudní posel roznášející soudní obřadky – půhony (v Čechách nazývaný též komorník, na Moravě pohoňč, půhonič), popř. vůbec sluha jisté korporace. Samo slovo pedellus se odvozuje buď od lat. pedum, tj. hůl, kterou poslové nosili, nebo od něm. bidele, buttel – birč, a to od starého významu slovesa bieten – „pohánět k soudu“. Nejznamenitější pedelova úloha (jež dnes tvoří v podstatě jedinou náplň pedelovy role) souvisela s univerzitními slavnostmi – tehdy kráčel pedel, oděný v černý soukenný šat podobný klerice a s černým hedvábným kloboukem či placatým biretem na hlavě, před rektorem, třímaje v rukou rektorské žezlo.

O pedelech pražské Univerzity Karlovy v 15. a 16. století víme díky dílu Zikmunda Wintra „O životě na vysokých školách pražských knihy dvoje“ (1899) leccos pozoruhodného. Pedel Jakub Zych Pražský byl roku 1602 zavázán českou přísahou, že „v tom povolání vedle dobrého svědomí chovati se bude, rektora poslouchati, poctivost a dobré učení Pražského upřímně obmejšleti, tajnost držeti a všelijak jak k chudému, tak k bohatému vedle statut se chovati“. Ač byl pedel správcem univerzitního karceru (vězení), nazývaného studenty „kurník“, byl pedel Zych za nedbalost roku 1608 sám odsouzen rektorem „in ornithoboscum“. Zychův někdejší předchůdce, pedel Jan Kozka, usiloval roku 1573 o rozvod svého manželství kvůli manželčině nevěře; pražská konzistoř nechala nevěrnici uvěznit v radniční šatlavě, načež pedel Kozka chodával „na rathouz k mříži a sliboval jí kata a mrskáni“.

Také akademie Tovaryšstva Ježíšova, včetně akademie olomoucké, mívaly své pedely, řečené rovněž „adjutores magistrorum“. Podle řádu jezuitských škol z roku 1607 měl takový „adjutor“ za povinnost dbát o čistotu ve škole, to otevírat a zavírat, oznamovat školní hodiny, pečovat o to, aby jezuitští novicové sedávali v posluchárnách odděleně od jiných kleriků a od externích žáků, vyvěšovat

ni z univerzity přímo nevyhodili, byla zatlačena na dlouhá léta do vnitřní emigrace a izolace normalizačním režimem; toto mimikry věkově starší kolegové jen těžce opouštějí. Naprotá většina univerzitních vědců a pedagogů zahájivších svoji akademickou kariéru v období normalizace chtě nechtě spojila svoji příslušnost k akademické obci s členstvím v KSČ. A zdá se, že tato politická konotace determinuje aktivitu těchto univerzitních pracovníků vně univerzity více, než je zdrávo. A ti nejmladší pokukují z pochopitelných důvodů po zahraničí a na regionální záležitosti nemají nejen čas, ale ani chuť.

Pochybují, že na daném stavu může cokoliv změnit větší angažovanost univerzitních pracovníků v komunální či vyšší politice. Univerzita by měla sama vytvářet podmínky pro růst vzdělaných a všestranných osobností, schopných ovlivňovat dění ve městě a regionu. A samozřejmě nejen univerzita. To by ovšem nesměla stát proklamovaná podpora vzdělanosti, tato slíčká a trpýtlivá ozdůbka volebních programů všech politických stran, v příkrém rozporu s exekutivní praxí. Pak se přece nemůžeme divit, že univerzitní odborníci asistent hledá usilovně druhé zaměstnání. Jeho desetiletý syn se chce naučit lyžovat a hrát na kytaru...

PhDr. P. Urbášek

a roznášet pronuciamenta (vyhlášky), zdobit aulu ke slavnostem, nosit před rektorem žezlo a spravovat kolejni karcer. Před přísahou poslušnosti rektoru koleje musel jezuitský pedel učinit vyznání katolické víry.

Právě pro svou funkci správce univerzitního či kolejního karceru býval pedel obětí studentských posměšků, ba i hrubého násilí. Stalo se v Olomouci roku 1719, že rektor zdejší univerzity P. František Fragstein poslal univerzitního pedela, aby mu předvedl studenta jménem Riczi, který se nepatřičně choval při magisterských promociích. Dotyčný Riczi (podle jména soudě mohlo jít o příslušníka olomoucké patricijské rodiny, jež vlastnila dům na Dolním nám. č. 16; Štěpán Riczi, zemřelý 21. listopadu 1740, byl v Olomouci císařským rychtářem) nebyl spokojen se svým pořadím mezi promovanými magistry, neboť se prý neprávem ocitl za studentem Sembinským. Riczi proto ostentativně pohodil svůj magisterský pláštík v univerzitní aule.

Pedel několikrát Ricziho v jeho obydlí nezastihl; podařilo se mu to teprve 6. srpna 1719. Chtěl předat provinilci obřadku před univerzitní soud, ale Riczi se na neobohého pedela oboril pěstmi a uštědřil mu notný výprask. Pedelův nárek přivolaal městskou stráž, která Ricziho odvekla do univerzitního karceru. Neomalenost městských birčů vzbudila v olomoucké studentské obci city solidarity s vězněm; asi třicet studiosů se shromáždilo před univerzitní budovou, prolomilo dveře „kurníku“ a Ricziho osvobodilo – ten v obavách před dalším postihem uprchl z města. Jeho Magnificence tedy vsadila do karceru, opatřeného novými, železem okovanými dveřmi, alespoň vůdce osvobozovací akce Bartla.

Toho opatření však vyvolalo další „studentský tumult“ 11. srpna, kdy ozbrojení studenti, shromáždění ve se velkém počtu o osmé hodině večerní,

vypáčili dveře místnosti kolegia i karceru; osvobozený Bartl následoval vzápětí příkladu Ricziho. Děkan Filozofické fakulty dr. Jan Ringelhahn požádal sice zástupce velitele olomoucké pevnosti hraběte Schaumburga o zákrok vojenské stráže, ta se však dostavila na místo činu až po Bartlovo útěku. Tři odbojné studenty (jeden z nich byl vyzbrojen štelnou zbraní, druhý se oháněl kordem) stráž zatkla, a poněvadž byl „kurník“ demolován, uvěznila je bez ohledu na akademická privilegia na vojenské strážnici. Odtud arestanti, kupodivu všichni posluchači teologie – Josef von Grubesburg z Brna, František Karel Kubetius z Telče a jistý Himmel, putovali do městské šatlavy. Grubesburg vyšel z vězení až v červnu 1720, když při vyšetřování prokázal svou nevinu. Kubetius si posežel o tři měsíce déle, jelikož propašoval ze šatlavy latinsky psaný moták, v němž vybízel své kolegy, aby ho z arestu násilně vysvobodili. Když se z vězení dostal student Himmel, dochovaná akta (shromážděná r. 1903 W. Schrammem) neprozrazují. Akademický senát olomouckého vysokého učení hodlal Grubesburga a Kubetia relegovat (tj. vyloučit z dalšího studia), ale císař Karel VI. měl pochopení pro horkou studentskou krev a vybídl senát ke shoořivosti.

Výše popsané události unikly pozornosti Václava Nešpora, jenž se ve svých Dějinách univerzity olomoucké (1747) zmiňuje toliko o pedelovi Josefu Mrkvičkovi (psaném Marquiczka), jenž „sloužil univerzitě a lyceu 55 let a zemřel r. 1831; s ním zašel kodex starých univerzitních zvyků. Mrkvička byl na univerzitě, která neměla úřednictva, také její kancelářskou silou, neboť vyhotovoval diplomy, a když po jeho smrti byl ustanoven aktuař Jan Grabner, vznikl mezi ním a novým pedelem tuhý spor o výnosné taxy z diplomů a promocií.“

J. Fiala

Zkušenosti ze zahraničí

Evropské známkování na univerzitě v Jeně

Jsme nyní častěji vyzýváni ke srovnávání svých způsobů práce s praxí v Evropské unii. Jak to vypadá se zkušením a hodnocením studentů v Německu? Zjišťoval jsem situaci na univerzitě Friedricha Schillera v Jeně. Podobně jako u nás, je tu třeba sladit národní systém známkování s evropsky uznávanou normou. V Německu mají pětistupňové hodnocení (čtyřka je ještě dostatečná), doplněné dvěma mezystupni mezi celými čísly, tedy např. mezi dvojkou a trojkou jsou ještě 2,3 a 2,7. Shodou okolností právě profesor, u kterého pracuji, má na starosti „evropské“ studentské úřadování a je také autorem fakultní převáděcí tabulky na ECTS (European Credit Transfer System). Studenti z ostatních zemí trávící část studia zde, či němečtí studenti odjíždějící na čas do zahraničí tak mohou vycestovat s ohodnocením v „konvertibilní měně“. Evropské hodnocení má pět stupňů pro úspěšné složení zkoušky (A až E) a dva stupně pro „vyhazov“ (FX a F), přepočít z jemnější německé stupnice na hrubší evropskou je tedy přímočarý. V tomto máme zřejmě se svým čtyřstupňovým známkováním komplikovanější situaci. Podle našeho zkusebního řádu je však možno studenta ohodnotit též podle stobodové stupnice, pro kterou existuje převodová tabulka jak na naše, tak na evropské známkování. Není mi však jasné, jak se určí evropský ekvivalent, když student zjistí až delší dobu po zkoušce, že evropskou známku bude potřebovat.

Zkusil jsem si porovnat olomoucké a zdejší převody: zdá se mi, že můj profesor nasadil poměrně tvrdý přepočít. Na získání evropského „A“ je zapotřebí nejčistší německá jednička, zatímco u nás „áčko“ pokrývá dvacet ze sta bodů. Pomocí tabulek a trojčlenky mi na příklad vyšlo, že jak „A“ tak i „B“ v Jeně by

odpovídalo „A“ v Olomouci. Nicméně převodní systém tu není jednotný, může se lišit mezi jednotlivými univerzitami i fakultami a je tu tedy dostatek prostoru pro byrokratickou tvorivost.

Osobně by se mi nezdálo marné zavést u nás jemnější stupnici známek. Kolikrát jsem váhal – je to ještě dvojka, nebo už trojka? Pokud bychom nyní začali rovnou používat evropskou stupnici, mělo by to dvojnásobnou výhodu. Měli bychom k dispozici širší škálu hodnocení a ušetřili si do budoucna směnárnickou práci, které by přibývalo tak, jak se nám bude plnit ono velké přání o rostoucí mezinárodní mobilitě našich studentů. Koneckonců – udělat to nyní, v období plném změn a dostatku vůle k přetváření, bude možná snazší než za pár let, až se nová situace zažije a systém zkostnatí. Domnívám se, že je to zvládnutelné – v tomto směru věřím v úžasnou pružnost našich pracovníků. Stačí si jen vzpomenout, že jsme tu běžně e-mailovali, když to ještě zdaleka nebylo samozřejmé (tehdy náš hostující profesor z USA doma takovou vymoženost neměl). A jak jsem se právě dozvěděl – Citační index budeme mít v Olomouci zřejmě dříve než v Jeně.

Prameny: Studijní a zkušební řád UP; studium na Fyzikálně-astronomické fakultě v Jeně: <http://www.physik.uni-jena.de/ects.html>.

Doc. T. Opatrný,
Katedra teoretické fyziky PŘF UP
a Friedrich-Schiller-Universität Jena

Není třeba bát se velkých myšlenek, neboť se nikdy neuskuteční za života generací, které je zplodily.

-jas-

Academia film Olomouc 1. – 5. 5. 2000: Společný svět

Letošní soutěžní přehlídka nabídne celkem 76 filmů

V uplynulých dnech dokončila výběrová komise letošního festivalu AFO 2000 (ve složení P. Bergmannová (FF UP), PhDr. P. Urbášek (Archiv UP), J. Joukal (Olomoucká kina), MUDr. A. Gryga, CSc. (LF UP), doc. J. Fiala, CSc. (FF UP), RNDr. J. Tillich, CSc. (PřF UP), B. Komersová (Česká televize), ing. J. Nepožitek (CVT UP) a RNDr. J. Švrček, CSc., svou činnost a doporučila pro tento rok celkem 76 filmů a videoprogramů z celkem 122 přihlášených. Největší počet vybraných snímků je už tradičně z České republiky (53), osm německé proveniencí, pět filmů z Francie, po třech ze Slovenska a USA, dva snímky z Izraele a po jednom z Dánska a Maďarska. Většinu tvoří

krátkometrážní snímky, ale vybrána byla i některá pozoruhodná, zvláště zahraniční dlouhometrážní díla.

Podle informací P. Bergmannové převažuje v letošní festivalové nabídce kategorie dokumentárních pořadů a populárně vědeckých filmů, což odpovídá současnému trendu, ve kterém tyto typy pořadů přebírají funkci výukového filmu ve snaze přispět k popularizaci vědy. S tím souvisí i tvůrčí přístup autorů, kteří využívají moderní filmové techniky včetně počítačové grafiky (např. *Čeští fyzikové v evropské laboratoři CERN*).

Z hlediska volby tématu dokumentují vybrané snímky snahu tvůrců vyhovět znění ústředního tématu, což se projevilo např. v ústupu od aktuálních politických témat a k zájmu o všední záležitosti obyčejných lidí. Velká skupina dokumentů představuje neznámé a zdánlivě neatraktivní oblasti světa, zachycující i vědní okamžiky a obyčejné příběhy, které spojuje společný motiv – člověk, který poznává svět (např. americký film přibližující osudy pákistánského muzikanta v USA *A Voice from Heaven* režiséra G. Asarova, německý snímek *Schwedischer tango* J. Sladkowského zachycující život starých lidí za polárním kruhem, *Jeden rok B. Rychlíka* nebo snímek jednoho z nejvýznamnějších maďarských dokumentaristů P. Schifera *MARI – Féje-*

zetek egi szeki osaléd...). Ve vybrané kolekci, ve které tématy převažují společenské vědy, lze vidět také zřetelný zájem o poznávání a opětovný výklad historických témat, zvláště českých (např. *Dukla – krev a mýtus* režiséra O. Hvizděl). U vybraných soutěžních snímků z oblasti přírodních a lékařských věd je patrná snaha o vytvoření atraktivního pohledu na zvolená témata.

K příjemnému osvěžení letošní nabídky do soutěže patří i skutečnost, že kromě tradičních přihlašovatelů z České republiky a Slovenska se letošní soutěže přihlásila řada nových zahraničních tvůrců (např. americká a izraelská produkce). K přitažlivým snímkům lze přiřadit také cyklus filmů studentů FAMU, z nějž byly tři snímky zařazeny do soutěže; celý cyklus pak budou návštěvníci moci shlédnout v doprovodné projekci.

V kategorii multimediálních vzdělávacích programů bude v soutěžní přehlídce předvedeno celkem dvanáct CD-ROM, u kterých je v současné době prověřována jejich technická kvalita. Mezi nimi bude např. představena část unikátní sbírky etnické hudby Karla Čapka (*Mimoevropská hudba v původních nahrávkách ze sbírky Karla Čapka*), kterou na pěti CD-ROM do soutěže přihlásilo Náprstkovo muzeum Praha.

-mav-

Vydavatelství UP informuje

Únorová produkce

Filozofická fakulta

Kraemerová, A. *Úvod do japanologie*. 1. vydání, 144 s.

Peprník, J. *A Guide to British Studies*. 2., rozšířené vydání, 263 s.

Lékařská fakulta

Holibková, A. *Topografická anatomie břicha*. 2. vydání, 46 s.

Holibka, V. *Obrazové předlohy k přednáškám z anatomie (Systém trávicí a dýchací)*. 2. vydání, 109 s.

Novotný, M. *Praktická neurologie*. 1. vydání, 85 s.

Pedagogická fakulta

Řeřichová, V. *Výchova čtenáře v české počáteční škole 1774–1948*. 1. vydání, 121 s.

Peutelschmiedová, A. *Aktuální problémy balbologie*. 1. vydání, 91 s.

Přírodovědecká fakulta

Staněk, S. *Acta Mathematica* 38. 1. vydání, 164 s.

Bičík, V. *Acta Chemica* 38. 1. vydání, 91 s.

Chajda, I. *Úvod do algebry*. 1. vydání, 76 s.

Šarapatka, B. – Kudelová, J. – Jodlovská J. *Odpady*. 1. vydání, 187 s.

Peč, P. *Laboratorní cvičení z biochemie*. 1. vydání, 175 s.

Vydavatelství UP

Kusák, P. – Dařílek P. *Pedagogická psychologie – B. Dotisk* 1. vydání z r. 1998, 151 s.

Kalhous, Z. – Obst, O. *Školní didaktika*. Dotisk 1. vydání z r. 1998, 179 s.

Kunetka, F. *Židovský rok a jeho svátky*. Dotisk 2. vydání z r. 1998, 125 s.

Krapková, H. – Šopková J. *Lidové tance*. 1. vydání, 51 s.

Emanovský, P. *Matematické praktikum*. Dotisk 2. vydání z r. 1998, 74 s.

Chalupa, J. *Historia y Geografía de América Latina*. Dotisk 1. vydání z r. 1997, 90 s.

Černý, J. – Mohaplová, A. – Chalupa, J. *España. Geografía, Historia, Arte*. Dotisk 2. vydání z r. 1997, 90 s.

Peutelschmiedová, A. *Koktavý žák ve škole*. Dotisk 1. vydání z r. 1996, 34 s.

Varadinová, D. *Vybraná cvičení z německé syntaxe*. Dotisk 1. vydání z r. 1998, 47 s.

Večerka, A. *Jazyk C + + (Popis jazyka s příklady)*. Dotisk 1. vydání z r. 1996, 256 s.

Vodičková, M. *An Introduction to Literature*. Dotisk 1. vydání z r. 1998, 41 s.

-haupt-

... a tento týden...

13. BŘEZEN

U-klub, Šmeralova 12, 19.00 hod.: Koncert E. Henychové.

14. BŘEZEN

Katedra algebry a geometrie PřF UP, Tomkova 40, Olomouc-Hejčín, posluchárna č. 301, 13.00 hod.: Doc. R. Halaš, CSc.: Rozšiřování izotonních zobrazení. Seminář z univerzální algebry a uspořádaných množin.

PřF UP, Tomkova 40, Olomouc-Hejčín, posluchárna č. 202, 13.30 hod.: doc. B. Půža, CSc., RNDr. A. Lomtatidze, CSc., Mgr. R. Hakl: Cauchyova a periodická okrajová úloha pro skalární funkcionální diferenciální rovnici 1. řádu. Seminář z diferenciálních rovnic. Pořádá Jednota českých matematiků a fyziků a Katedra matematické analýzy a aplikací matematiky PřF UP.

Katedra botaniky PřF UP – Laboratoř růstových regulátorů, Šlechtitelů 11, Olomouc-Holice, učebna č. 502, 16.00 hod.: J. Moravec: Syntézy tetrasubstituovaných derivátů purinu. Cyklus odborných přednášek.

Dětská klinika LF UP a FNO, posluchárna, 15.45 hod.: Mgr. V. Nosková: NFAT signální dráha. Seminář. Pořádá Laboratoř experimentální medicíny LF UP a FNO.

U-klub, Šmeralova 12, 20.00 hod.: Anna K. – koncert.

15. BŘEZEN

Neurologická klinika LF UP: Seminář u příležitosti 3. výročí zahájení provozu oddělení pro léčbu akutní fáze MCP – neurovaskulární problematika.

Muzeum umění, Denisova 46, 16.30 hod.: PhDr. B. Samek: Církevní architektura v uměleckých památkách Moravy. Přednáška k výstavě *Od gotiky k renesanci*.

Sál Centra Aletti, Křížkovského 2, 20.15 hod.: Přednáška z cyklu *Chodili spolu* aneb *Z čistě lásky* na téma *Odpouštím ti, ale...*

17. BŘEZEN

Sál Slovanského domu, 20.00 hod.: Rekreační Ples pořádaný Katedrou rekreologie FTK UP.

U-klub, Šmeralova 12, 15.00 hod.: Dětský maškarní bal.

-red-

Aesculapův úsměv

Nespokojený

Na interně Vojenské nemocnice na Hradisku ležel pacient s potížemi vyznačujícími se nepřijemnými bolestmi v oblasti žaludku. Zdálo se mu, že terapie nějak nezabírá, a tak se při velké vizitě zmínil, že by bylo asi vhodné, kdyby ho léčili také chirurgové. Primář Klobec nad tímto zneuctěním své terapie nehnul ani brvou, jenom se podíval do chorobopisu, jaké má onen pacient povolání. Byl to automechanik, a tak primář pronesl stručně: „Inled ho převezte k chirurgům, ať mu teda zvednou kapotu!“

Klidás

Primář MUDr. Boris Pauček z rtg oddělení Vojenské nemocnice na Hradisku vyšetřoval mládenečka, vojína základní služby. Prohlížel pozorně jeho rtg snímek a v tom tichu oslovil vojín podplukovníka: „Mistré, je tam něco?“ Primář byl klidás, otočil se k tázajícímu a povídá klidně: „Říkejte mi raději majstro, to zní tak cize...“

Zapsal

prof. M. Slavětinský